

BOENDE I SKÄRGÅRDEN

EN VITBOK april 2007

Skärgårdarnas Riksförbund

Skärgård för Framtid

Denna vitbok ingår i Skärgårdarnas Riksförbunds serie beskrivningar över tillståndet i landets skärgårdar. Med dessa vitböcker ger vi skärgårdsbornas syn på situationen inom viktiga områden.

Vitboken är framtagen med stöd av anslag från EU genom Mål 2 Öarna.

I projektet "Skärgård för Framtid" har vi arbetat med tio centrala frågeställningar inom de övergripande rubrikerna; arbete, boende och service.

- **TRANSPORTER I SKÄRGÅRDEN**
- **BOENDE I SKÄRGÅRDEN**
- **BESKATTNING AV BOENDE**
- **SKÄRGÅRDSBARNENS SKOLOR**
- **NY TEKNIK**
- **TURISM OCH ALLEMANSRÄTT**
- **SKÄRGÅRDSBÖNDER**
- **SKÄRGÅRDSFISKETS FRAMTID**
- **SKÄRGÅRDSBORNA OCH DEMOKRATIN**
- **FÖRETAGSAMMA SKÄRGÅRDEN**

En informationsskrift från
Skärgårdarnas Riksförbund
info@skargardarnasriksforbund.se
www.skargardarnasriksforbund.se

Projektet delfinansieras av
Europeiska Unionen

© Skärgårdarnas Riksförbund 2007

Foto omslag fram:
Marsö, Småland
juli 2006
Foto Eva Widlund.

Omslag bak:
Styrsö Bratten, juli 2005
Foto Eva Widlund.

BOENDE I SKÄRGÅRDEN

Konferensupplaga, uppdaterad 18 april 2007

INNEHÅLL

1. Det är bostadsbrist i skärgården!
2. SRF krav för boende i skärgården
3. Skärgårdsborna om framtiden
4. När slocknar ljusen på Smögen
5. Boendebeskattning
6. Det behövs hyreshus även på öarna
7. Boendeplaneringen
8. Strandskyddet
9. Kontakta Skärgårdarnas Riksförbund

1. Det är bostadsbrist i skärgården!

Bostadsbrist är något vi förknippar med storstadens problem. Ändå vill vi påstå att ett stort hot mot en levande skärgård i framtiden är en ökande bostadsbrist. Det är på väg att skapas en situation där den bofasta skärgårdsbefolkningen i vissa områden slås ut i konkurrensen om fastigheterna. Problemen finns inte bara i "överhettade" områden. Paradoxalt nog även i glesbygdens skärgård där det borde vara lättare att bygga nytt. Men här är den konserverande lagstiftningen om strandskyddet ett av de största hindren.

En levande skärgård förutsätter lösningar som spänner över flera olika politikområden. Både frågor om boendeskatter och planbestämmelser måste lösas samtidigt som det inte heller får råda en miljöfundamentalism runt strandskyddet. Nya bostäder måste också kunna byggas även i känsliga områden. Skärgårdsfrågorna skär tvärs igenom den traditionella uppdelningen mellan glesbygd och storstad. Begreppet är inte heller entydigt. Vi skärgårdsbor brukar själva definiera skärgårdsområdet mer som ett kulturellt begrepp. Det är de bebodda skärgårdsområdena men även ensamma öar, inklusive fastlandets kustområde innanför. Det är inte bara längs kusterna utan även öarna i de stora insjöarna.

Vi som lever året runt i skärgården kan skärgårdens villkor

Vi vet vad som behövs för att vi verkligen ska ha en året runt levande skärgård. Detta som alla talar sig varma för men som har så olika betydelse beroende på vem som tar orden i sin mun. En levande skärgård förutsätter det mest basala. För att det ska gå att bo där året runt måste det finnas bostäder, bostäder med möjlighet till modern standard och till rimliga priser. Därmed måste det också finnas möjlighet till en nyproduktion. Boendet förutsätter alltid också att man har tillgång till vissa närings- och servicebyggnader, bryggor och hamnanläggningar.

Skärgården är ingen vildmark utan en kulturbygd brukad och bebodd sedan de första klipporna stack upp i havet efter inlandsisen. Det är en kulturbygd där människorna levt med – ibland på nåder – en storslagen och mycket skiftande natur. Det är den kombinationen som också skapat dagens attraktivitet för turism och rekreation. Försvinner det kulturlandskapet så försvinner antagligen också det som ger skärgården sin speciella attraktivitet. Kvar blir antingen vildmarken eller nöjesparken.

Glesbygd och storstad behöver varandra. Öarnas samhällen med ganska liten och isolerad befolkning kan vara en utmanande "testbädd" för ny teknik och samordnade servicelösningar - frågor som är av vikt för hela Sverige. Det får inte bli så att vi börjar ifrågasätta den enes eller andres existensberättigande. Då ifrågasätter vi egentligen var och en av oss själva. Börjar man att utesluta den ena eller den andre så blir man till slut själv bli drabbad.

2. SRF krav för boende i skärgården.

- Kommunerna ska i sina fördjupade översiktsplaner för skärgårdsområden reservera mark för olika boendeformer och behoven för näringslivsbyggnader.
- Staten och kommunerna ska inte sälja ut mark eller hamnar i skärgården. Arrendera istället ut mark. Arbeta långsiktigt med markfrågorna.
- Ändra kommuninnevånarbegreppet så att fastighetsägande inte likställs med mantalsskrivning. De som faktiskt bor i en kommun måste få ett större inflytande på planering, byggande och verksamheter än de som inte bor där.
- Strandskyddsfrågorna måste läggas in bland andra viktiga hänsynstaganden. Flytta strandskyddet från Miljöbalken till Plan- och bygglagen.
- Se skärgården som en kulturbygd i känslig natur, något som kräver omskötsel, inte som en vildmark. Se upp med reservatsfilosofin som kan få motsatt verkan.
- Förbättra jordförvärvsprövningen vid ägarbyte av hela skärgårdshemman.
- Kommunerna måste bli mer aktiva som allmännyttiga fastighetsägare i skärgården. Samhället bör stödja små hyreshusbolag och lokala bostadsalternativ i skärgårdarna.
- Se skärgården som en kulturbygd i känslig natur, något som kräver omskötsel, inte som en vildmark. Se upp med reservatsfilosofin som riskerar att ödelägga skärgården.

3. Skärgårdsborna om framtiden

Skärgårdarnas Riksförbund gick för några år sedan ut till sina lokala föreningar och frågade hur man ser på framtiden – vad tror man kommer att hända om ca 10 år? Vilken bild har man på näthinnan? Här kommer några exempel.

Hunnebostrand:

”Badgästerna klagar på störningarna från traditionell verkstadsindustri och lastningen av sten. Fiskare och industri får stryka på foten. De förpassas ut i periferin och skall helst vara tysta hela sommaren. Ingen bryr sig om sedvanerätt. Staket stänger av gångstigar”.

”Affären försvinner, banken stänger, servicen försämras. Ungdomarna vill inte bo i ett vinterdött samhälle som sommartid präglas av oväsen, restauranger, boutiques, fylla och dyra hus. Bara företag som serverar badgästerna överlever. Tingeltangelkulturen sprider sig. Nu finns det bara en dagligvarubutik kvar men vi har 6 restauranger sommartid. Samhällskärnan blir alltmer öde. Jag tror vi är enda familjen under 60 år i hela gamla samhället. Allt annat är dött. Alla hus som bytt ägare har gått till sommargäster”.

Men det finns också hoppfulla toner, här från Grundsund

”Kommunen har byggt nya hyreshus och bostadsrätter. Nya tomter är på gång. Ungdomarna kan stanna kvar. Utan sommargäster skulle det inte finnas någon större verksamhet här. Kommunen har en tydlig social satsning på vård och omsorg. Här finns idag en mycket god service. Ett nytt Folkets Hus byggdes 1990, en ny idrottshall 1997, företagshus också 1997 och nya restauranter – dvs. fler mötesplatser har skapats. Kommunen tillåter inte fritidsboende i industrilokaler eller företagshus”.

”Kommunen är duktig på att ta fram nya tomter inne i det gamla samhället som kan användas för åretruntboende och industri. Ändå finns orostecknen. Fortsätter försäljningen av befintliga åretrunthus till fritidshus så finns det nästan bara fritidshus om 80 år. Vi har bolag och föreningar som arbetar för att utveckla samhället. Skulle något drastiskt hända bildar vi en aktionsgrupp”.

Mollösund

”Våra kustsamhällen håller på att säljas ut. Det som då sker är att man fullständigt byter karaktär på samhället. Om det är ett medvetet politiskt val att slänga ut kustbefolkningen vore det renhårigare att säga att man vill ha det så. Etnisk rensning må vara ett starkt ord, men det är verkligen idag, inte med k-pist och granater men med ekonomin som vapen”.

”Till saken hör att ett samhälle som inte har ett liv året runt blir ointressant också som turistsamhälle. Om samhället blir musealt kan man lika gärna gå på etnografiska museet eller på Skansen; alltid går det väl att leja någon gubbe som sitter och binder garn...”

”Samhällets kulturhistoriska värde förändras negativt. Det förändras från att ha varit ett kustsamhälle förknippat med kustens kultur och verksamheter med mångsyssleri, till att bli ett allmänt utslätat samhälle. Särdragen försvinner och den ursprungliga kustbefolkningen har inte längre någon plats. De känner sig utstötta, medvetet eller omedvetet. Samhället ändrar karaktär. Traditionellt öppna områden och gamla ”ingrodde” vägar stängs av. Sjöbodan blir bostäder. Var ska fiskarna hålla den dag fisket kan komma tillbaka? Karaktären av ursprungligt kustsamhälle försvinner. Karaktären är ju inte bara husen och dess placering. Det har också med människornas liv att göra”.

”Det som behövs är stöd från kommunen och andra myndigheter men också stöd när det gäller kustens verksamheter, framförallt då fisket som i stort sett är stängt för kustbefolkningen. Det är i stor sett omöjligt för en kustbo att få licens för ett småskaligt fiske. Därigenom tar man död på hamnarna som åretrunthamn. Kvar blir marinor”.

Smålandskusten

”Eftersom alla bostäder är upptagna så är det mycket svårt att etablera sig i skärgården. Att bygga nytt är både dyrt och svårt. Hela skärgårdsområdet är skyddat i lagen och klassat som största riksintresse. Stora delar är dessutom naturreservat med särskilt stränga regler. Dispens kan man kanske få under mycket speciella omständigheter, men då måste man räkna med omfattande handläggningstider. Det kan trötta ut den mest envise innan ärendet fått en lycklig avslutning”.

”Detta förhållande visar att det i och för sig viktiga strandskyddet också kan skapa stora bekymmer för dem som försöker leva i skärgården. Naturreservaten kan riskera att ödelägga skärgårdsområden istället för att få dem att förbli brukade. Naturreservaten borde omvandlas till vårdområden, dvs. områden som kräver speciell omskötsel. Men många gånger är det lättare för myndigheterna att skapa mer restriktioner som gör det ännu svårare att exploatera ny mark”.

”Nya ägare till de gamla skärgårdshemmanen är inte alltid villiga att arrendera ut mark och vatten. Produktiv mark kan förbli oanvänd. Det är inte osannolikt att de medvetet skapat omvandlingstrenden. Det är märkligt att ledande politiker låter det ske. Till slut blir det ju bara överklassen som tjänar på politikernas märkliga agerande”.

Sandhamn

”Man kan säga att nästan alla hus som ägts av permanentboende och som har sålts, har övergått till fritidsboende. Ofta är det svårt vid ett arvskifte att behålla huset om det är fler arvtagare som ska dela. Då måste de andra lösas ut och eftersom priserna är så höga blir det oftast försäljning. Inget hus har genom arv eller försäljning blivit helårsbostad de senaste 7-8 åren. För dem som köper hus här spelar det ingen roll hur det ser ut på låne- och skattemarknaden eftersom de har en mycket stark ekonomi”.

”Det är deprimerande med mörka fönster och att det är tyst i byn. Den största delen av de bofasta bor numera i utkanterna. De traditionella mötesplatserna som värdshus och affär ligger centralt. Värdshuset som varit öppet året runt sedan mitten av 1600-talet har de senaste åren haft stängt några av vintermånaderna. Det som fick ägaren att ta steget att stänga på vintern var när skolan stängde på grund av att det inte fanns några barn. De åt sin skollunch på Värdshuset. När det underlaget försvann gick det inte att få ekonomin att gå ihop under vintern”.

Blidö - Frötuna

”När äldre bofasta avlider och det inte finns några bofasta i nästa generation kvar är det vanligt att barnen vill ha kvar huset som fritidsbostad. Om huset har attraktivt läge blir det ofta svårt för arvingarna att lösa ut varandra. Då säljs det och blir nästan alltid ett fritidshus. Samma situation finns vid skilsmässor. När husen är mycket dyra, är det lätt att den ena partnern försvinner från orten vid skilsmässa och på sikt båda eftersom det är lättare att klara delad vårdnad av barnen om man bor på en ort där det finns tillgång till bostäder för bägge föräldrarna”.

”Kommunen säljer också av sina udda fastigheter. Det kan vara viktig mark som kunnat vara till skärgårdsbornas replipunkter på fastlandet eller mark för byggnation av hyresbostäder eller lokaler för företag. Den marken blir nu i stället troligen fritidsfastigheter”.

”Vi har märkt en ny trend bland fritidshusägarna. Delar av vårt område är en inflyttningsbygd, genom att fritidshus permanentas. Många gånger fungerar det här mycket bra. Men ibland har fritidsboende en annan syn på hur det ska vara på ön. De kanske tycker att tillfälliga turister inte är lika välkomna till ön medan de bofasta kan ha en del av sin inkomst från just turisterna. Verksamheter som låter, syns för mycket eller luktar är inte alltid så populära bland de fritidsboende. En levande skärgård kan faktiskt tydligen vara störande för fritidsboende”.

”Men det finns bra effekter också. Till exempel när man har gått samman och tecknat andelar för att köpa in en strategiskt viktig fastighet. Fastigheten betingade ett högt pris men genom att ett tillräckligt stort antal personer, både bofasta, fritidsboende och övriga intresserade tecknade andelar kunde man klara av förvärvet”.

Söderhamn och flera andra norrlandsföreningar

”Vi har inte drabbats av alltför höga priser, vår kuststräcka är inte så attraktiv eftersom den ligger långt från storstäderna. Under de senaste åren har många familjer flyttat ut till sina fritidshus efter

kusten samtidigt som man behåller en liten övernattningslägenhet i stan. Det problem vi hade tidigare med tomma hus och fastigheter som blivit värdelösa och inte gått att belåna har upphört. Vi ser en trend till både ökat fritidsboende och ökat fastboende. I flera kommuner har man verkligen upptäckt sin kust och skärgård. Vi upplever inte motsättningarna som finns söderut utan är glada för varje fritidsboende. De är ofta resurser för oss fåtaliga fastboende”.

Hopp finns när man drar åt samma håll

Skärgårdsborna själva bildar aktionsgrupper och ekonomiska andelsföreningar och köper fastigheter och bygger. En del kommuner håller hårt i planeringen, gör översiktsplaner och värnar om attraktiv mark och hamnar, ser till service och boende. Staten sätter levande skärgård som övergripande mål och förstår att nyansera skyddslagstiftningen så att människan också finns med i denna. Men hur ska vi komma därefter? – Det är det vår Vitbok handlar om!

4. När slocknar ljusen på Smögen?

Läget i gamla Smögen syns på kartan nedan. Den äldsta bebyggelsen nära hamnen är nästan helt omvandlad till fritidshus. De hus som är markerade i vitt lyser det i. De bebos fortfarande av permanentboende. Men de flesta av dem är ensamstående i 70 – 80-årsåldern

5. Boendebeskattningen

Skärgårdarnas Riksförbund redovisar i en speciell ”Vitbok” sin syn på problemen för skärgårdsborna kring beskattningen av boendet. Här har mycket positivt hänt sedan 2006. Nedan är ett koncentrat av våra tankar från denna.

De många inbyggda orättvisorna i det gamla systemet med fastighetsskatt har under lång tid missgynnat låg- och medelinkomsttagare i landets attraktiva skärgårdsområden. Alla specialregler till trots har den absolut bästa åtgärden varit att helt ta bort fastighetsskatten i den gamla formen.

Förmögenhetskatten på boendet var också en stor börda för många. Genom de höga taxeringsvärdena blir man lätt klassad som miljonär. Detta i sin tur innebar att många tvingades betala skatt på ett kapital som aldrig gav någon avkastning. Man var alltså tvungen att arbeta ihop pengar till sin kapitalskatt. Vi har hela tiden ansett att det är fel att betrakta sin bostad som kapital.

Nu sker en förändring. Den går i vår riktning. Vi har alltid ansett att om det ska finnas en boendeskatt i framtiden så ska den utgå från ett bruksvärde. Där är bostadens förhållande till samhällsservice avgörande, inte tomtvärden och sjöutsikt. Förslaget om kommunal fastighetsavgift är åt detta håll. Att betala en avgift till kommunen för något som står i proportion till den service man får vet vi att många kan acceptera.

Alla vet att kommunerna har ansvar för alla invånare, permanentboende eller deltidsboende. Husens standard blir allt högre och de utnyttjas allt mer olika tider på året. En kommunal boendeavgift kan något jämna ut också de problemen för skärgårdskommunerna.

Vi har också alltid ansett att boendet kan bidra till samhällets skatteinkomster genom realisationsvinsten vid en försäljning. Det är ju oftast inte den enskilde fastighetsägarens förtjänst att värdestegringen blivit så stor. Där finns beslut om strandskydd och byggförbud som inneburit kraftiga värdestegringar. Dessutom så finns det pengar att betala skatten med vid en försäljning.

6. Det behövs hyreshus även i skärgården

Hyresbostäder i Stockholms skärgård

Under lång tid har det blivit allt svårare för människor att skaffa sig ett permanent boende på öarna i Stockholms skärgård. Efterfrågan på fritidshus har skjutit priserna i höjden så att en normalinkomsttagare inte längre kan köpa sig ett hus i skärgården för att bosätta sig permanent. SIKO, skärgårdsbornas intresseorganisation i Stockholms län, har gjort en inventering av behovet av hyresbostäder i Stockholm skärgård, både befintliga och nya. När man då talar om hyresbostäder menar man inte stora hyreshus utan marknära bostäder som passar in i miljön. För att närmare undersöka marknaden och behovet startades en hemsida där de som var intresserade av att bosätta sig i skärgården kunde göra en intresseanmälan. Hemsidan väckte ett stort intresse. 861 intresseanmälningar med 1811 personer i hushållet hade på ett par år anmält sitt intresse för att bosätta sig permanent i skärgården. Oftast var det ingen speciell ö som lockade utan mer en förändrad livsstil. Syftet med hemsidan var att inventera behovet.

Fler projekt i Stockholms skärgård är på gång

Som en direkt följd av arbetet med SIKOstugan intresserade sig Värmdö kommun för att genom sitt bostadsbolag Värmdöbostäder bygga hyreslägenheter på Runmarö, Svartsö, Nämndö, Sandhamn och Möja. Arbetena påbörjades lite trevande från ett bolag som är van vid stora projekt på fastlandet. Runmarö skulle komma först som pilot. Men med de heta byggkonjunkturerna och den stora samlade upphandlingen fick man inga anbud. Projektet riskerade att stanna upp.

Det som händer nu är att en ny upphandling är på gång för Runmarö. Men också att Sandhamnsborna har lanserat ett eget projekt. Där vill man att en markägareförening, Eknö hemman, bygger ett antal hyresbostäder för permanent boende. Men för att vara tryggare i finansieringen vill man sälja eller hyra ut några lägenheter på korttid. Kommunen har accepterat detta. Om alla planer går i lås kommer föreningen att bilda en stiftelse som får mark för byggnationen. Det är ju möjligt att detta blir en modell för hur man kan gå vidare också på andra öar.

På Ingmarsö har de boende själva skapat en grupp hyresbostäder. De bildade ett aktiebolag som köpte in några befintliga elementhus från Bergslagen som skulle rivas. Sedan flyttade man dem med stor arbetsinsats till Ingmarsö. Det är nu 16 lägenheter varav 10 hyrs ut på vanligt hyreskontrakt och 6 hyrs ut på kortare tid.

På Ljusterö har ett bolag byggt bostadsrätter och när allt är klart kommer det att finnas 50 lägenheter vid Ljusterö torg. På Ornö planerar Ornö bostads- och servicekooperativ att bygga 15 nya lägenheter för helårsboende. Den stora privata fastighetsägaren på ön hyr ut ett 40 tal bostäder som de renoverar successivt vartefter de blir tomma och sedan hyrs de ut i första hand för permanent boende.

www.sikostugan.se

Efter att ha haft hemsidan sikostugan i bruk några år började man också använda sidan som databas och kontaktyta för de som söker bostad och de som har bostad att hyra ut. 2006 gjordes förbättring av hemsidan. Bland annat så kan var och en som står som intresserade själv uppdatera informationen för att hålla den aktuell. Genom databasen kommer man också att få nyhetsbrev. Det är också möjligt att göra en intresseanmälan om man vill upplåta mark för byggande av hyresbostäder i skärgården.

Genom uppdatering av sidan har också sökmöjligheterna förbättrats. Nu går det att pocka fram statistik för varje ö. Det ger ett bra underlag i det framtida arbetet med att lokalisera vilka öar som kan bli aktuella för nya hyresbostäder samt att det ger möjligt för dem som bygger att lätt komma i kontakt med dem som är intresserade.

Strömstads kommun

Det kommunala bostadsbolaget Strömstadsbyggen har genom en aktiv och målmedveten kommunal vilja åstadkommit viktiga saker i skärgården. Bostadsproduktion av hyreslägenheter har skett på Nordkoster, Sydkoster och Råssö. Vidare har bolaget medverkat till en utvecklad samhällsservice genom sitt engagemang i närbutiken på Sydkoster. Nu projekteras för ytterligare lägenheter centralt på ön i energisnåla s.k. "Passivhus".

7. Boendeplaneringen

Hård konkurrens om hus, mark och vatten

I den storstadsnära skärgården finns många exempel på följderna av en ohämmad exploatering. Kustområdena förvandlas till "guldkustområden" där vanliga småhus steg för steg byggs ut till allt större villor. Hela prägel på orter ändras när en blandad befolkning och blandad bebyggelse försvinner. I förlängningen kanske varken näringsverksamheter eller dagsturister blir välkomna. Hantverksbefolkningen och alla de som arbetar i servicenäringsarna trängs undan och hindras i sina krav på plats för lastning och lossning, verkstadsplatser etc.

Det som varit sedvanerätt försvinner och områdena stängslas in. I glesbygdens skärgårdar kan hela hemman köpas för fritidsboende och mark och vatten tas ur traditionell produktion och blir istället en inramning för fritidsboendet.

Problematiken kring konkurrensen om byggnaderna, eller till och med om "byggrätterna" är något som vi i Sverige har gemensamt med i stort sett alla ö-samhällen i Europa. Glesbygdsverket och SRF har tillsammans kartlagt hur de nordiska länderna sökt olika lösningar på problemen när det gäller kustsamhällena. Speciellt i Norge finns levande kustsamhällen på ett helt annat sätt än i Sverige, tack vare en speciell lagstiftning.

Planbestämmelser ger möjligheter

Glesbygdsverket rekommenderar en översyn av planbestämmelserna med anledning av konkurrensproblemen och de utdöende kustsamhällena. Trots att problematiken varit känd sedan länge har de svenska myndigheter som ansvarar för plan- och bygglagstiftningen gjort förvånansvärt lite.

En förklaring till detta torde vara den skepsis de flesta känner för att reglera marknader. Vår uppfattning är ändå att problemen i skärgården är så stora att man måste diskutera möjligheterna att införa någon form av skydd för möjligheterna till fastboende i skärgården. Vi behöver inte gå så långt som man gjort i de nordiska grannländerna med omfattande "bopliktbestämmelser" och stora intrång i den privata äganderätten. Det borde gå att komma till samma resultat genom en skärpning av planbestämmelserna.

I den stora utredningen av plan och bygglagstiftningen nyligen har man sett över reglerna för såväl översikts- som detaljplaner för att bl.a. skapa en hållbar utveckling regionalt och lokalt och skapa en grund för ökat bostadsbyggande. För att klara bostadsfrågorna i skärgården behövs planbestämmelser med större möjligheter för kommunerna att påverka utvecklingen. Ett exempel kan vara att när man tillåter nya bostadsområden i bra strandnära lägen. Då ska man skicka med samtidiga krav i planläggningen att området förbehålls permanentboende. Även möjligheten till hyreshus i bra lägen kan regleras.

Sådana tydliga mål att motverka boendesegregation kan göra det möjligt för unga och gamla, nya och gamla svenskar, fattiga och rika ska kunna bo där. För att komma vidare i frågan hoppas vi att några skärgårdskommuner vågar bli föregångare och försöka arbeta med nya former i planförfarandet.

Vi slår vakt om en jordförvärvsprövning!

När det gäller problemen kring försäljningar av hela gårdar vet vi att utan förvärvsprövning kommer alltid skärgårdsborna till korta i konkurrensen om mark. Sedan gammalt har det i Sverige funnits en jordförvärvsprövning för att dämpa priserna på jordbruk och därmed i förlängningen på den produktion som kommer ur fastigheten. Idag vet vi att man avstår att utnyttja lagen eftersom lantbruket på öarna inte är lönsamt. Men vi vet också att den som köper produktiv mark och fiskevatten för sitt fritidsintresse många gånger avstår från att aktivt bruka fastigheten eller ens arrendera ut den.

Vi anser att det är nödvändigt att någon form av jordförvävsreglering finns kvar för skärgårdsområdena. Den nedrustning av lagstiftningen på detta område som skett nu går i rakt motsatt riktning mot vad som behövs. Vi vet också att vår åsikt inte alls ligger i tiden och att vi arbetar i motvind här.

Men tänk efter. Försök finna en bättre metod att göra det möjligt för bebodda skärgårdshemman i framtiden. Om inte alla ska bli arrendatorer hos stiftelser eller intresserade fastighetsägare.

8. Strandskydd

Många intressen

Det finns många som har intresse av skärgårdsområdena. De lagstadgade riksintressena är många och alla hävdar sina absoluta krav och rättigheter.

Strandområdet är en uppenbar bristvara - det tillverkas inte längre - och det måste värnas därefter. Men det har också alltid varit en naturlig plats för människor att bosätta sig vid och utnyttja för rekreation. För att minska privatiseringen av stränderna har en lagstiftning införts som i princip innebär byggförbud inom den mest strandnära zonen.

Sedan har det alltid varit en dragkamp mellan olika intressen. Kommunerna som vill finna bra lösningar för byggnation i områden som mest innehåller stränder. Naturvården som kämpar för att hindra detta. Regeringen ska till slut göra avvägningar i mängder av överklaganden.

För några år sedan gjorde Naturvårdsverket en utredning om strandskyddet på uppdrag av regeringen. Den var helt inriktad på att förstärka förbudsfilosofin. Skärgårdskommunerna och många inlandskommuner protesterade. Det var ganska uppenbart att utredningen inte gav en balanserad avvägning mellan de olika intressen som finns kring människornas utnyttjande av stränderna.

Låt oss vara lite utmanande. Om Naturvårdsverkets filosofi gällt längre tillbaka så hade inte västkustens tätbebyggda fiskelägen funnits, inte norrlandskustens städer som utvecklats ur företag till bruksbygder, inte ostkusten kultur av skärgårdshemman på många olika öar, etc.

Skärgårdsborna är inte intresserade av någon allmän exploatering av kuster och skärgård. Men vi anser att det skall gå att utveckla både nytt boende och verksamheter i dessa områden i framtiden. Då talar vi om att även den attraktiva stranden måste kunna utnyttjas för att klara målen om en levande skärgård.

Det är obegripligt att Naturvårdsverket skall ange vilka glesbygder i Sverige som kan tillåtas en stimulans för regional utveckling som berör stränderna. Strandskyddet måste liksom andra starka intressen jämkas ihop i den process som bäst sker nära människorna, i kommunal och regional planering. Besluten måste tas där. Gör naturvårdens syn på strandskyddet till ett av flera viktiga intressen som måste jämkas med andra. En levande skärgård är givetvis också ett viktigt intresse.

9. Kontakta Skärgårdarnas Riksförbund

Skärgårdarnas Riksförbund är ett förbund av regionala skärgårds- och ö-organisationer som i sin tur ofta består av en mängd lokala intresseföreningar på skärgårdskust och öar från Luleå i Norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. Skärgårdarnas Riksförbund bildades 1982. Vi representerar den bofasta befolkningen och verkar för en året runt levande skärgård.

I denna Vitbok om Boende i Skärgården har vi ägnat oss åt några av de viktigaste frågorna som direkt påverkar möjligheterna att bo året runt i skärgården. Skriften har tagits fram av SRF styrelse med nuvarande förbundssekreterare Bengt Almkvist som koordinator. Den ursprungliga upplagan var utarbetad av SRF tidigare förbundssekreterare Carin Flemström. Enkäten om situationen längs landets kuster har utförts av Margareta Florén, Smögen, och Hans Ahrén, Koster.

Men det finns mycket mer som också är viktigt för skärgårdsborna. Kommunikationer, IT-utveckling, samhällsservice, utbildningspolitik, miljömålsfrågor, odlingslandskapet, fiskepolitik och EU-frågor. Allt detta och mer därtill har vi givetvis synpunkter på. Vi hjälper gärna till att ge mer information kring vår syn på de olika områdena. Så ta gärna kontakt med oss!

Skärgårdarnas Riksförbund

www.skargardarnasriksforbund.se